

יום	יום לחודש	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות ה"ד	משנה ברורה ה"ו	עלים לתרופה	שולחן ערוך ד"ש משפט קט"ו
שבת	כ"ח	מ.	נט	חזרה	לה - לו	כט, ל
א	כ"ט	ז:	ס	קמח:	זח - לח	לא, לב
ב	א'	מא:	סא	קמט:	שט - ט	לג, לד
ג	ב'	מא:	סב	קמט:	מב - מב	לה, לו
ד	ג'	מב:	סג	קנ:	מג - מד	לו, לה
ה	ד'	מב:	סד	קנ:	מה - מו	לט, מ
ו	ה'	מג:	סה	חזרה	מז - מח	מא, מב

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

301 | פרשת וארא | כ"ח טבת תשפ"ג

דבר המערכת

בימים אלו, ימי השובבי"ם הקדושים המסוגלים שנועדו לתקן ולחדש בדקי הקדושה, יוסיפו בעזרת ה' נדבכים לחיזוק קדושת המחנה, ובניית גדרים מחודשים נגד פגעי הטכנולוגיה אצל בחורי החבורות דקה ליתנו שיחיו.

זכו בחורי החבורות להסתופף ב'תיבת נח' מופלאה ולהישמר מכל משמר מכל שייכות לפגעים נוראים אלו, בכח ה'תקנות' המיוחדות שנתייסדו על ידי מורה דרכנו הגרי"מ שכטער שליט"א, שאיזן וחיקר ותיקן את החומה הנצרכת מול סערות הזמן. אולם כבר אמרו חז"ל 'אין מזרזין אלא למזרזים', ודוקא משום היותם שמורים כל כך, הם הם שיעמדו על הפקודים להוסיף משמרת למשמרת וקדושה על קדושה.

טבעם של בני אדם להזקין ככל שהזמן מוסיף והולך, ואם בשבוע הראשון של שובבי"ם עדיין היתה התחדשות מסויימת, הרי שעם חלוף הימים מתעמעם זוהר חביבות הזמן. אבל לאמתו של דבר, כבר אמרו חז"ל 'מעלין בקודש ולא מורידין'; כל תוספת קדושה מוסיפה כוחה ביתר שאת. וכפי שאנו רואים בפרשיות אלו בעצמם, איך הגאולה מוסיפה והולכת עד יציאת מצרים, קריעת ים סוף, מתן תורה, בנין המשכן והשראת שכנתו בתוכנו וכו'. כי כך טבעה של קדושה, שהיא מתחדשת והולכת.

אם אמנם החושך וההסתרה של דור המבול והטומאה התגברו בדורנו כל כך, הרי שהזכייה העצומה לכל התגברות הוכפלה לאין שיעור וערך, וכל גדר קדושה מבהיקים מסוף העולם ועד סופו.

הבה נאמין לרבינו הקדוש, המנהיג הרחמן, שמתחנן בפנינו לתת לו את הטיט והאבנים לבנין בית קדשנו הרוחני. לא נחסוך בתפילה וצעקה בהתחדשות באומץ ובגבורת הלב יחד עם תוספת גדר קדושה ב'קום ועשה', כי הוא גמר ויגמור למי שילחום מלחמת ה' בתפילה ובמעשה.

רק נטה אוזן לקריאת החיבה של אבינו אוהבנו: "שובו בניי שובבים ארפה משובותיכם" (דמיהכב-ג).

העורכים

מֵאֵד עֵמְקוֹ מִחִשְׁבֵּיתֶיךָ

לו שזה מנסתרות עמקי דרכיו עם הברואים שאי אפשר לעמוד עליהם בשום אופן, כי בודאי גם גאולה כזו שנדמה שלא הועילה כלום מאחר שישבו ויחטאו ויפלו, אולם לאמתו של דבר היא הועילה ותועיל הרבה מאד והיא מהווה יסוד לגאולה השלמה.

זו גם היתה תוכחתו של הקב"ה המבוארת בפרשתנו על מה שמשה רבינו אמר 'למה הרעוּת לעם הזה' (ראה סוף פרשת שמות וברש"י תחילת פרשתנו). כלפי חוץ היה נראה ששליחותו לפרעה, לא רק שלא הועילה אלא גם גרמה להכבדת העבודה, ודתן ואבירם שיצאו וצעקו נגדו גרמו לו לטעות ולחשוב שאכן היה זה רק לרעה. אבל השי"ת הוכיחו ממה שהאבות הקדושים לא הרהרו אחר מידותיו וקיבלו את כל מה שעשה עמהם בתמימות שכל עליו לנהוג גם כן, כי דרכיו יתברך עמוקים מאד ונסתרים מאד. לא מה שנראה לנו לרעה ולכשולן הוא כך באמת, כי הוא גמר וגמר ויגמור גם מתוך רעה וחשכות זו כרצונו.

הקב"ה כמו אמר למשה ש"עדיין אי אפשר לך להשיג דרכי אמיתית בשלמות, ועל כן אף על פי שאתה רואה בהאמת שלך שישראל לא ישמעו אליך וירגזו אותי ואתך כמה פעמים, וגם עתה ממאן פרעה לשלח את ישראל והוסיף עוד להכביד העבודה מאד מאד, שבשביל כל זה לא רצית בתחילה לילך בשליחותי, אף על פי כן אתה מוכרח לבטל דעתך נגדי ולילך בשליחותי, כי אף על פי כן תפעל ותועיל ותצליח הרבה בשליחותך, כי סוף כל סוף תוציאם ממצרים ביד רמה ותתן התורה לישראל. ומה שיהיה אחר כך, אין להרהר בזה, כי כל מה שתגמור לטובת ישראל אינו נאבד לעולם" (ליקוטי הלכות, שם).

רבי נתן מוסיף, שבתוכחה זו לימד הקב"ה דעת את משה שהועיל רבות בשליחותו על אף שנדמה שהכל חזר ונחרב, ושגם תוקף ההסתרה וגם כל הירידות יתהפכו לבסוף לטובה למי שירצה לשוב בתשובה, והיא שנתנה אחר כך כח למשה גם במשך כל שנות היותם במדבר כששבו והרגיזו כלפי מעלה, להאמין שהשי"ת מרחם עליהם תמיד ואין קץ לרחמנותו, כי לא כמחשבותינו מחשבותיו יתברך ואין מי שיעמוד על סוד דרכי רחמנותו, כי סוף סוף יגמור כרצונו על אף כל הנפילות.

זהו בא למד - ממשך שם רבי נתן - שגם אצל האדם הפרטי, הרי כל נקודת התחזקות ועשייה דקדושה שהתחיל בה, על אף שאחר כך שב ונפל ונכשל, המשך בעמוד ד'

'שובבי"ם' - במקום שהמילה הזאת תעורר בקרבו התחדשות ליגיעה בתורה ועבודה והתחזקות מחודשת בגדרי קדושה, הרי זה מעורר בקרבו זכרונות כאובים מרפי ידים. ימי 'שובבי"ם' רבים מאחרי משנים עברו; בכל פעם רצה, קיווה, ניסה, התחיל, החליט, קיבל על עצמו, אבל זה נגמר בתבוסה מרה. לאחר כמה פעמים בהם נלחם, שוב נפל ונכשל. הוא עומד שוב מול קדושת הימים ומביט עליהם בתמרון לבב, בחשבו 'מה כבר יתחדש בפעם הזאת'.

כל אחד יודה שהוא רחוק בתכלית מהשגתו של משה רבינו, ואם משה רבינו לא השיג הרי שודאי הוא לא משיג. האדם חושב לעצמו: מה התועלת בבריאה שכזו, בה מתחילים ונופלים, ושוב מתחילים ושוב נופלים. בריאה כזו שכמעט בהכרח להיכשל בה ואין צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא, מה החפץ והרצון בבריאה שכזו?! האם לא היה טוב יותר להמתין שיברא עולם שכולו טוב ואור אשר אין היצר שולט בו וכל יושביו צדיקים וקדושי עליון?!

שאלה זו שאלו וקטרגו גם מלאכי אמת בעת הבריאה. הם לא ירדו לסוף דעת קונם ושאלו מדוע יש לברוא עולם שבו יהיו חוטאים ומרגיזי א-ל, אך השם יתברך לא ענה להם, אלא השליך את האמת ארצה וגזר אומר שכך הוא רצונו. כי לגדולתו אין חקר, ורק הוא היודע למה ברא בריאה שכזו שהוצרך לגלות בה את עומק רחמנותו על כל הנכשלים בה. ומני אז, שאלה זו ששאלו מלאכי השרת מנסרת בחללו של עולם וגורמת להמון חלישות הדעת, והיצר משתמש בכך להרפות ידים ולהטיל מורך בלבבות.

רבי נתן (בהלכות רביה ה-ל) מבאר שגם בצדיקים מופלגי מעלה נכנסת לפעמים טעות זו בדקי דקות לפי מדרגתם; גם הם לא יכולים להבין את עומק חכמתו יתברך ופנימיות דרכי הנהגתו. ואף משה רבינו כאשר נצטווה ללכת לגאול את ישראל עמד ותמה 'שלח נא ביד תשלח', כלומר, מה התועלת בגאולה שכזו שתהא אחריה שוב גלות ונפילה?! האין כדאי לחכות לגאול אחרון שיבוא ויטהר ויזכך את העולם בשלמות?! גם סירובו של משה נבע בפנימיות מהשתלשלות שאלת קטרוג זה של מלאכי השרת שעוררו בו אמת גדולה מדאי שלא התרצתה בגאולה כזו שיש אחריה גלות נוספת.

אבל השם יתברך הכריחו ללכת והקפיד עליו, הוא גילה

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

אָמַר רַבְנּוּ ז"ל בְּצִחוֹת: "מֵה יֵשׁ לוֹ לַנֶּפֶטָר לְהִיֹּת שְׂרׁוּי בְּעֶצְבוֹת, מֵאַחַר שְׂשׁוּכְבַּ לְצַד הַדָּלֶת מְגוֹדֵל וְיִטְוּף בְּזָקָן וּפְאֹתֵי?! "וְאִם הָאֵט אַ מַת צו זַיִן מְרָה שְׁחוּרָה, אֶז עַר לִיגַט מִיט דִּי פִּיס צו דִּי טִיר מִיט אַ בְּאָרְד און פֹּאָתֵי?!".

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 4:26 - ניץ ההמה 6:33 - סוּזְק"ש 8:27
צאת השבת 5:42 - צאה"ש לר"ת 6:20

לידע ולהודיע ולהיוודע!

למען תדע כי אין כה' אלקינו

התורה חוזרת ומדגישה שוב ושוב, שהמטרה של כל המכות שהפליא ה' במצרים, היא אחת ויחידה: להודיע שיש בורא עולם!

ובמילים אחרות: להודיע אמונת 'חידוש העולם', שהעולם נברא יש מאין על ידי הקב"ה שהוא מחדש ובורא את הבריאה כולה.

ואלו הם דבריו המאירים של מוהרנ"ת:

"עיקר יציאת מצרים היתה גלגולת אמונת חידוש העולם, וזה היה עיקר גאולת מצרים, שעשה ה' יתברך עמנו אז נסים ומופתים גדולים ונוראים מאד מאד אשר על ידי כל זה נתגלה שיש אלקים הגויים, אשר על ידי כל זה נתגלה שיש אלקים שליט בעולמו לעשות בו כרצונו, כי הוא יתברך ברא את העולם יש מאין ברצונו, והוא מנהיג את העולם, ובידו לעשות בעולם כרצונו לשנות הטבע בכל עת, לעשות ממים דם ומדמים חושך ומחושך אור וכיוצא בזה בשאר המופתים, אשר על ידי כולם נתגלה אמונת אמיתת אלקותו יתברך, שהוא יתברך חידש הכל ברצונו, ועל כן בידו לעשות בכל העולם כרצונו. כמו שכתוב בכל המופתים: למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, למען תדע כי אין כה' אלקינו, וכיוצא בזה שאר לשונות כאלה הכתובים בכל המופתים.

כי כל המופתים היו גלגולת אלקותו יתברך שהוא אמונת חידוש העולם, כי אי אפשר להאמין בה' יתברך כי אם כשנאמנים בחידוש העולם, כמובן לכל משכיל באמת. נמצא, שעיקר בחינת יציאת מצרים הוא גלגולת אמונת חידוש העולם שהיא עיקר האמונה שנתגלה על ידי כל המופתים הנוראים שעשה ה' יתברך לעינינו במצרים" (ליקוטי הלכות, ברכת הרי"ה ד, ח).

זה לעומת זה!

יִקְרָא גַם פֶּרֶעַה לְחֻכְמֵיהֶם וְלִמְשָׁפִים וַיַּעֲשׂוּ גַם הֵם חֻרְטוּמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְיֵיהֶם כֵּן

למען כח הבחירה, עשה האלקים זה לעומת זה, שכנגד הניסים והמופתים האמיתיים שעושים הצדיקים, יש גם 'חרטומים' שעושים מופתים מצד הסטרא אחרא.

וכדבריו המאירים של מוהרנ"ת:

"את זה לעומת זה עשה אלקים, ונתן כח גם בהסטרא אחרא שתוכל להתעקם כקוף בפני אדם, עד שיש כח גם להחרטומים והמכשפים שיעשו כמעשה הצדיקים, לפעול פעולות על ידי שמות הטומאה, כמפורש בתורה לענין המופתים הנוראים שעשה משה רבינו, ויעשו גם החרטומים בלהטיהם כן".

אבל בסוף מוכרחים גם הם להודות 'אצבע אלקים היא'. שכן:

"בוודאי אמיתת הקדושה ידה על העליונה, ולעולם גברה יד משה עליהם. כמו שכתוב 'יבלע מטה אהרן את מטותם', עד שבכמה אותות לא יכלו החרטומים להוציא עד שהוכרחו להודות ולומר 'אצבע אלקים היא'. ואם אף על פי כן החזיק לב פרעה, אבל בסוף הוכרח להודות ולומר ה' הצדיק ולשלחם בעצמו. ואחר כך נתחרט ורדף אחריהם עד הים, ושם הראה ה' את ידו הגדולה ובקע את הים לפני בני ישראל, ופרעה סבר שגם הוא יעבור הים ורדף אחריהם לתוך הים וישב ה' עליהם את מי הים" (ליקוטי הלכות, ברכת השחרה, עו).

שאלה:

אני הוא זה ששאלתי לפני כמה שבועות על אודות ענין ה'וידידו דברים לפני הצדיק' שזוכים ע"י"ז שיפריש לו הצדיק 'דרך ישר לפי שורש נשמתו', ושאלתי כיצד מתקיים היום ענין זה שמקבלים מרבינו - אחר הוידידו על ציונו הקדוש - דרך ישר בעבודת ה', והשבתם לי תשובה בהירה ע"פ דברי הגה"ק מטשעהרין בספרו 'פרפראות לחכמה' (תורה ד').

והנה, לאחרונה שמעתי מאחד מאנ"ש שיש גם מושג של 'עיבור', שנשמת הצדיק מתעברת באדם לסייעו לעבודת ה'. ומאחר שאין ברור לי האם ענין זה נכון, ואם כן מה פירושו, לכן אמרתי להפנות אליכם שאלה זו, ואשמח לקבל תשובה בהירה כדרככם.

תשובה:

מושג זה של 'עיבור' נשמת הצדיק באדם, נזכר בדברי חז"ל ומבואר בכתבי האריז"ל, וכן הוא כתוב: "כל אדם יכול להיות כמשה רבינו ע"ה, אם ירצה לזכך מעשיו, לפי שיכול לקחת לו רוח אחר יותר גבוה, עד רום היצירה, וכן נשמה מרום הבריאה וכו'. גם זה תבין ענין המפורסם בדברי רבותינו ז"ל, כי רוחיהון דצדיקא או נשמתיהון, באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא 'עיבור', לסייעו בעבודת השם יתברך. וכמו שאמרו במדרש הנעלם מכתבת יד, על 'הבא לטהר מסייעים אותו': "רבי נתן אומר, נשמתם של צדיקים באות ומסייעים אותם". וכמו שכתוב בהקדמה פרשת בראשית בספר הזהר על רב המנונא סבא שבא אצל רבי אלעזר ורבי אבא כדמות טעין חמרי וכו'" (שער הגלגולים, הקדמה א).

וביאור מושג זה, בפשטות גמור, מוזכר בדבריו של רבי שמואל הורביץ, שמבאר זאת וכותב: "היינו, כשמעורר הבעל תשובה רחמים אצל השם יתברך, אז כפי התעוררות רחמיו כן השם יתברך שולח לו נשמת הצדיק, משה רבינו ע"ה או רבי שמעון בן יוחאי זיע"א, שיתעברו בנפשנו (היינו שמקורו לצדיק האמת) ונפש הצדיק מוליכו בדרך הישר ומלמדו. ואם שומע בקול הצדיק, אזי יכול להזדכך בכח הצדיק עד שיהיה ממש אחד עם נשמת הצדיק, וכשנפטר יושב אצלו בגן עדן וכו'. וכמו שאמר רבנו זכרוננו לברכה לאנשיו: רצייתו לעשות אתכם כמוני ממש" (מאמר התקשרות לצדיק האמת, לרבי שמואל הורביץ ז"ל).

ואת המתנה הזאת, ניתן לקבל במיוחד על ידי ההשתחוות על קברו של הצדיק, כפי שהדגיש וחיידר רבי שמואל הורביץ באחת

לקט ספרי"ם

פנינים מאירים וחידושים מהדורים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכמערך שליט"א אשר ציין ורשם לפנינו לזכרון.

'עיבור' נשמת הצדיק

משיחותיו:

"בענין קברי צדיקים אמר, שמוכב בכתבי האריז"ל שיש ניצוץ של צדיק שמתעבר באדם ומורה לו דרך. ואם יזכה אותו האדם אזי יוכל להגיע להיות כהצדיק ממש בסוד העיבור, ואם לא ישמע לו היינו שלא יעבוד את ה' כראוי אזי הניצוץ מסתלק ממנו. וכן הוא ענין ההתקשרות, כי על ידי זה מתעברים בו ממש ניצוצי הצדיק. וביותר הוא על קברו דייקא, כי הנפש של הצדיק שם הוא, וגם זה נחשב ראיית פני הצדיק (ענין פרפראות על תורה ד). והוא גם כן תשוקת הצדיק, כי כל מגמתו של הצדיק הוא שיבוא על קברו ויתקשרו אתו ויתעבר בהם ויסייע להם בעבודת ה', וזה נחשב להצדיק שגם כן עכשיו הוא עובד את ה'. ובלעדי קברי צדיקים, לא יוכל להגיע להתקשרות נעלה כזאת!" (כתבי רבי שמואל).

נמצינו למדים:

לא תמיד מקבלים [רק] 'עצה' מרבינו, לפעמים מקבלים ממנו 'כח' וסיוע לעבודת ה' בפועל ממש.

כשם שבחיי רבינו, לא באו אליו רק כדי לקבל הדרכה ועצות, אלא גם ובעיקר לקבל אור וחיות ודעת דקדושה. כך גם לאחר הסתלקותו, אנו לא באים לציונו רק כדי לקבל הדרכה ועצות, אלא גם ובעיקר לקבל אור וחיות ודעת דקדושה.

רבינו מאיר שם בהיכל ציונו את דעתו הקדושה, לכל הבאים להשתטח על קברו, כל אחד לפי עניינו: אל ה"דרי מטה" הוא מאיר בלבם הארה של התחזקות נפלאה, ואל ה"דרי מעלה" הוא מאיר הארה של התעוררות עצומה. וכן הלאה.

וכפי שכותב הרב מטשעהרין בביאורו על תורה ז' תניינא, שם מדבר רבינו על "קבורתו של משה":

"ורימז כאן שעיקר הארת דעתו הקדושה לאחר פטירתו, הוא על ידי קדושת קברו הקדוש, שציוה בחיים חיותו לבוא לשם ולהתפלל שם הרבה להשם יתברך ולומר תהלים וכו'. ומי שיקיים דבריו, הבטיח לו שבודאי ישתדל לטובתו בכל טעדיק דאפשר, וכמבואר כבר כמה פעמים. ורמז לנו כאן, שממש כמו בחיים חיותו היה מאיר דעתו הקדושה לכל אחד ממקורביו כפי בחינתו - למי שהוא מבחינת ה'דרי מעלה' היה מאיר בו ההשגה של 'מה' בחינת 'איה מקום כבודו', ולמי שהוא מבחינת ה'דרי מטה' היה מאיר בו בחינת ההשגה של 'מלא כל הארץ כבודו' וכו' - כמו כן ממש, גם עכשיו יש כח זה בחינת קבורתו של משה, שמקבל משם כל אחד תועלת לנפשו כפי בחינתו, בחינת 'עליונים' נדמה להם למטה ותחתונים נדמה להם למעלה', כמבואר בפנים" (פרפראות לחכמה, תורה ז' תניינא, אות טו).

פרשת וארא

וכאשר ירצה האלקים בְּעֵדָה או ביחיד ויעשה עמהם מופת בשינוי מנהגו של עולם וטבעו, יתברר לכל, ביטול הדעות האלה כולם, כי המופת הנפלא מורה שיש לעולם אלוה מחדשו, ויודע ומשגיח ויכול וכאשר יהיה המופת ההוא נגזר תחלה מפי נביא, יתברר ממנו עוד אמיתת הנבואה, כי ידבר האלקים את האדם ויגלה סודו אל עבדיו הנביאים, ותתקיים עם זה התורה כולה. ולכן יאמר הכתוב במופתים למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, להורות על ההשגחה, כי לא עזב אותה למקרים כדעתם ואמר (שם טו, טז) למען תדע כי לה' הארץ, להורות על החידוש, כי הם שלו שבראם מאין ואמר (שם טו, טז) בעבור תדע כי אין כמוני בכל הארץ, להורות על היכולת, שהוא שליט בכל, אין מעכב בידו, כי בכל זה היו המצריים מכחישים או מסתפקים אם כן האותות והמופתים הגדולים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה כולה. (ספר רמב"ן על התורה פרשת בא)

(דרך אמונה פרק יא אות רטו)

השם ברוך הוא - הוא שמו ושמו הוא

ושמי ה' לא נודעתיה להם (שמות ז, א). כי השם ברוך הוא, הוא שמו, ושמו הוא, ואינו כשאר הנבראים חלוקים משמם ושמן חלוק מהם, אשר על כן לא יוצדק לומר 'לא הודעתני', כי השם הוא המדבר, ואם כן צריך לומר 'לא נודעתני'.

(בעל שם טוב וארא אות ב)

האותות והמופתים עדים נאמנים באמונת הבורא ובתורה

למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ (שמות ז, ח). אומר לך כלל בטעם מצות רבות. הנה מעתה היות עובדי גילולים בעולם מימי אנוש, החלו הדעות להשתבש באמונה, מהם כופרים בעיקר ואומרים כי העולם קדמון, כחשו בה' ויאמרו לא הוא, ומהם מכחישים בידיעתו הפרטית, ואמרו (תהלים עג, יא) איכה ידע אל ויש דעה בעליון. ומהם שידו בידיעה ומכחישים בהשגחה ויעשו אדם כדגי הים שלא ישגיח האל בהם וכו' ויאמרו עזב ה' את הארץ.

צדקה בימי השובבי"ם

אבל צריכים כוונה לשם מצוה, כי מי שאינו שם על ליבו שמפרנס את בניו ובנותיו לשם מצוה ומכוין לכבוד ביתו בלבד מפסיד המצוה בידיים, וכך כתב **המהרש"א** (כתובות ד.ו. ט"ז א"ה איבעית) שאם נותנים ממון כדי להרבות כבוד עצמו אינו מקיים מצוה, וכתב: 'רבים בדרך הזה שמקבצים עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזילת עכו"ם ואחר כך מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולתת להם ברכת מי שביקר להיות להם שם ותפארת ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה ואין לעושר הזה מלח וקיום'.

ולענין לפרנס את הקטנים ממעות מעשר כתבו **הפוסקים** שפרנסת הילדים הקטנים פחות מבני שש שנים אי אפשר לתת מכסף מעשר, ולפרנסת הילדים היותר גדולים עד החתונה יש דיעות אם אפשר לתת ממעשר (לדעת הש"י סי' רמט סק"א, והט"ז אוסר, ועי' צדקה ומשפט פ"ו הע' ב). אכן כשמשלמים שכר לימוד לתלמוד תורה או לשיבה כשהבן כבר יכול ללמוד בעצמו אפשר לנכות את זה מכספי מעשר (עי' שו"ת הע' לה).

ובספר בכתר ראש (סי' קכה) מובא **שהגר"ח מוואליץ** ז"ל אמר על עצמו שרצה לשאול מרבו הגר"א אם מותר להנות את בני הבית מכספי מעשר, ולא אסתייע מילתא לשאול מרבו והקיל בדבר, עד שבזמן לא כביר כילה ממנו ותלה בחז"ל כל העושה כך סוף בא לידי כך, והתחיל מאז והלאה לשלם מעט מעט והקב"ה מילא חסרונו. ע"כ.

אחד מתיקוני שובבי"ם הוא נתינת צדקה, כפי שכתב **השל"ה הקדוש** (פרשת שמות - שובבי"ם ת"ה) שנבחרו אלו הפרשיות כי בהם נמצאו עניינים של תשובה תפלה צדקה ותלמוד תורה. וכן כתב **החיד"א בספר עבודת הקודש** (יוסף בסדר סי' א): שאל איש אחד שהיה רוצה להתענות שובבי"ם וירא כי לא יכול כי יש לו חלאים, מה יעשה לתקון נפשו. ואמרתי לו דבמציאות זה יש לו תקנה לפדות כל יום תענית בממון. עכ"ל.

והנה אמרו חז"ל שגם הנותן צדקה שלא לשמה נחשב למצוה, כמובא **בגמרא פסחים** (ה) 'האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או בשביל שאהיה בן העולם הבא הרי זה צדיק גמור', ופירש **רש"י** 'ולא אמרינן שלא לשמה עושה, אלא קיים מצות בוראו שציווהו לעשות צדקה, ומתכוין אף להנאת עצמו שיזכה בה לעולם הבא או שיחיו בניו'.

ויש לדעת שכפי המציאות בימינו אלה כל בעל משפחה מקיים כל הזמן מצות צדקה בזה שמפרנס את בניו ובנותיו מגיל שש כמבואר **בגמרא כתובות** (ג.) על הפסוק 'אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת', וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת? דרשו רבותינו שביבנה ואמרי לה רבי אליעזר זה הזן בניו ובנותיו כשהן קטנים! הרי שגם בזה שעובדים ומפרנסים את בני הבית נחשב כצדקה, ונתינת צדקה לקרובים היא קודמת לאנשים אחרים כפי שנפסק **בשולחן**

ערוך הלכות צדקה (סי' רמא ט"ז).

הדלקת נר שבת לאורה

שמדליק מוציא את כולם.

אמנם למעשה **הכריעו הפוסקים** שבין בנר חנוכה ובין בנר שבת הדין שוה, שאם רוצים יכולים כולם להשתתף בפרוטה ואחד ידליק בשביל כולם (עי' בה"ל סי' תרעז ד"ה עמו), וכן אם רוצים יכול כל אחד להדליק לעצמו ולברך, דגם בנר שבת שייך לברך על תוספת אורה, שכל מה שמוסיפים להדליק יש יותר אור וגורם לעונג ושמחה יתירה (סי' רסג ט"ח).

בשבת יש חובה להדליק בכל חדר

ישנה חומרא בהדלקת נר שבת יותר מנר חנוכה. שבנר חנוכה יש רק חובת גברא המוטל על האדם, שחייב להדליק נר בביתו כדי לפרנס הנס, ולכן בני זוג שהדליק אחד מהם נר מקופת הבית בתוך ביתם הפרטי, אין צריך הבן זוג השני להדליק עוד נר אפילו אם הוא נמצא במקום אחר, שכבר נפטר ידי חובתו ממה שהדליקו עבורו משלו (לדין דמדליקין בפנים ואין חשש חשד, ע"י תרעז ט"ג וסי' תרעז ט"ז). אבל בשבת יש חיוב להדליק בכל בית ובית, שעיקר חובת נר שבת הוא משום עונג שבת ומשום שלא יכשל בביתו מחמת החושך, ולכן גם מי שאשתו הדליקה עליו בביתו והוא נמצא בבית אחר, צריך להדליק שם נר נוסף כדי שלא יכשל בעץ ואבן ומשום עונג שבת. ובנר שבת יש חיוב מעיקר הדין להדליק נר בכל חדר וחדר, אך אם יש כבר אור בחדר או בבית שנמצא שם, אינו מחוייב להדליק נר מיוחד לכבוד שבת, שעיקר חיובו כבר נפטר ממה שהדליקו עליו בביתו (ונראה שאם האור הוא מעלעלקטר"ר שיגנו כבר לשבת אינו נפטר מחייב להדליק. סי' רסג ט"ו).

זוגות נשואים אצל הוריהם

מצינו דיון בפוסקים לגבי זוגות נשואים שמתארחים לשבות אצל הוריהם בליל שבת, האם יש חיוב על האשה להדליק בבית ההורים או לא:

דעת הפוסקים כשאין להם חדר

הגר"י בלויא ז"ל חבר הבד"ץ בספרו **חובת הדר** (הע' לו) כתב חידוש גדול, שבני זוג שמתארחים לשבות אצל הוריהם לליל שבת דינם כבני בית שדרים אצל בעל הבית שפטורים להדליק, ואין דינם כאורחים שחייבים להשתתף או להדליק בעצמם, כדיון ב' הנ"ל ולא כדיון ג' הנ"ל. וכתב שיש הבדל בין נר חנוכה לנר שבת, דבנר חנוכה אינו נקרא בן בית עד שידור תקופה מסויימת בבית הבעל הבית ויהיה ניזון משלו זמן מה, אבל אם מתארח רק ללילות חנוכה דינו כאורח ולא כבן בית. ואילו בנר שבת אם הוא אוכל אצל הבעל הבית בליל שבת הרי הוא נכלל בכלל אנשי הבית, וכדבריו כתב **בשמירת שבת כהלכתה** (פמ"ה ח"א) וכן משמע קצת **מלשון שולחן ערוך הרב** (סס"ו).

תדליק בחדרה או במטבח

ולדבריהם זוג נשוי שמתארח אצל ההורים וישנים שם, אין להאשה להדליק באותו חדר שההורים מדליקים שם, שהרי היא כחלק מבני הבית, ובנר שבת לא תיקנו חז"ל דין מהדרין על כל אחד מבני הבית ואי אפשר לה להדליק נר נוסף בברכה. ואם יש להם חדר מיוחד

חז"ל תיקנו שידליק כל בעל הבית בביתו נר חנוכה בלילות חנוכה זכר לנס, וכן תיקנו להדליק נר שבת בערב שבת משום כבוד ועונג שבת, ושני מצוות אלו דומות זה לזה בכמה דברים, ויש חילוק ביניהם בכמה דברים, כדלהלן.

מצינו ד' אופנים שדנו בהם הפוסקים, האם ועל מי מוטל חובת ההדלקה:

איש ואשה בשבת וחנוכה

א. איש ואשה הדרים בבית אחד מוטל על שניהם ביחד חיוב להדליק נר בבית, הן נר של שבת בשבת והן נר של חנוכה בלילות חנוכה, וכל אחד מהם חייב לדאוג שיהא נר דלוק בביתם בליל שבת וביומי החנוכה. אלא שבשבת שמדליקים בפנים משום שלום בית הטילו חז"ל עיקר המצוה על האשה שתדליק משום שהיא עקרת הבית, והאיש נפטר מהדלקתה. ובחנוכה שמדליקים בחוץ משום פירסום הנס לעוברים ושבים הטילו חז"ל עיקר המצוה על הבעל שידליק, שכן 'כל כבודה בת מלך פנימה', והיא נפטרת מהדלקתו (סי' תרעה ט"ג וסי' תרעה משב"ב סק"ט וסי' רסג ט"ב). ועי' ח"י תת"ס שבת כא). אמנם כשאין אפשרות לאחד מבני הזוג להדליק, או שהאשה חולה או שהוא חולה, מדליק מי שיכול ופותר את השני.

בני בית אצל בעל הבית

ב. בני הבית הדרים בבית בעל הבית, נפטרים בנר שמדליק הבעל הבית ואין חייבים להדליק נר נוסף בשביל עצמם, בין בשבת ובין בחנוכה. אלא שבחנוכה יש דין של 'מהדרין' וכל אחד ואחד מבני הבית יכול להדליק נר נוסף בברכה בתורת הידור (סי' תרעה ט"ב וב"מ א"א), ואילו בשבת שאין דין 'מהדרין' אין יכולים בני הבית להדליק נר נוסף בברכה אפילו משום הידור (סי' רסג ט"ו ושענה"ד בקור"א סק"ח).

אורח אצל בעל הבית

ג. אורח שמתארח בבית בעל הבית אינו יוצא ידי חובתו בנר שמדליק בעל הבית וצריך להשתתף בפרוטה עם נרו של בעל הבית כדי לצאת ידי חובתו, ואפילו אם אין לו חדר בפני עצמו (סי' תרעז ט"א וסי' רסג ט"ז). ואם רוצה האורח להדליק לעצמו בברכה כתב **המשנה ברורה** (סי' תרעז ססק"א) שלענין נר חנוכה נכון יותר שהאורח ידליק לעצמו בברכה, ואין בזה חשש ברכה שאינה צריכה, דלא גרע מבני הבית שיכול כל אחד לברך לעצמו. וכן נראה שלענין נר שבת, אם רוצה האורח להדליק נר נוסף בעצמו בברכה, יכול להדליק כדיון שני בעלי בתים שדרים בבית אחד (ובחובת הדר הע' מד הסתפק בזה).

כמה בעלי בתים בבית אחד

ד. כמה בעלי בתים שדרים בבית אחד, יש חיוב על כל אחד ואחד בפרטות להדליק נר בבית. ולכאורה היה ניתן לחלק בזה בין נר חנוכה לנר שבת, שבנר חנוכה שמדליקים כדי לפרנס הנס צריך כל אחד ואחד להדליק נר מיוחד כדי לפרנס הנס, ואילו בנר שבת אין צריכים להדליק יותר מנר אחד בין כולם, שאין מדליקים רק משום עונג שבת וכבוד שבת, ולכן יכולים כולם להשתתף ולהדליק נר אחד, וזה

בשבת ואוכלת על שולחנה, מדליקה במקום שהדליקה אמה, דכיון שמוטל עליה חובת הגוף להשתתף בפרוטה יכולה לצאת חיוב זה על ידי שמדליקה במקום האכילה. ובפרט בזמנינו שיש עלענקטרי"ר ואין חשש שלא יכשל בעץ ואבן, ועיקר חובת הנרות הוא משום שמחה ועונג שבת של תוספת אורה, הרי עיקר דין תוספת אורה לא שייך רק במקום סעודה. וכן כתב **בשו"ת משנת יוסף** (סוגיות הש"ס ח"א ס"ו יא אות א).

אשה יכולה תמיד לברך על הדלקתה

והנה כתב **המשנה ברורה** (סי' רסג ט"ק לו) דבכל אופן עדיף שלא ידליקו שתי נשים ממש באותו מקום, רק במרחק מקום קצת, לפי שבאותו מקום אינו ניכר כל כך התוספת אורה.

אבל **האשל אברהם מבוטשאטש** (סי' רסג) כתב שנוהגות כמה נשים להדליק על שולחן אחד גרות, סמוך זו לזו, ואין בזה שום חשש, שמאחר שנהגו הנשים וקיבלו על עצמם להדליק ולברך תמיד בכל אופן שהוא, מותרים לברך על הדלקתם בכל אופן שהוא, כשם שמצינו בהרבה מקומות שמברכים על המנהג, ושייך לומר 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו' על מנהג, לפי שהוא מצוה שהנשים מוחזקות מהאמהות ז"ל הקדושות והלאה, וכבר קבעו חובה על עצמם שלא תהיה שום אשה שנישאת פעם אחת לאיש בלי הדלקת ב' גרות.

בשבילים, יכולה להדליק בחדר הפרטי שישנים שם, שהחדר המיוחד גורם חיוב חדש להדליק נר שבת בחדר זה. ואם אין להם חדר פרטי, אם היא רוצה יכולה להדליק במטבח במקום שמכינים האוכל או בחדר אחר בברכה, אבל לא בסלון ששם עתידה בעלת הבית להדליק (חובת הדר הע' מו). וכפי שכתב **בשולחן ערוך הרב** (שם) שנוהגים להקל באשה נשואה שמדליקה בבית הוריה בחדר אחר בברכה, מדין שליחות של בעלת הבית.

דעת המחייבים גם כשאין להם חדר

אכן בספר **זכרו תורת משה** (סי' א) לבעל החיי **אדם** מבואר שגם מי שהוא סמוך על שולחן בעל הבית בליל שבת, דינו כאורח ולא כבן בית. ולשיטתו, זוג נשוי שמתארחים אצל ההורים יש להם חיוב להדליק או להשתתף בפרוטה, אפילו אין להם חדר מיוחד שלהם. וכן כתב **בספר חוט שני** (ה'ל הדלקת הנרות). ולפי זה יכולה האשה להדליק גם בחדר שאוכלים שם, גם אם הדליקה שם בעלת הבית, ואדרבה עדיף יותר להדליק בחדר זה שעיקר חובת הנרות הוא במקום סעודה.

נהגו להדליק על השולחן עם בעלת הבית

וכן ראינו בספר **ויצב אברהם** (סי' יא) להרה"צ **רבי אברהם צבי בעק** ז"ל **אב"ד מעלבון** שנהגו העולם שאשה שמתארחת אצל הוריה

אלו ואלו דברי אלקים חיים

רבי שמעון תלמיד רבינו (ט)

על אודות השגתו הנוראה של רבינו, אשר גילה לתלמידו רבי שמעון - מספר מוהרנ"ת:

"שמעתי מאנשים שאמר לר' שמעון בעת שבה מעבר לגרעניץ, שנתרחק לשם איזה שנים ולא ראה את רבינו ז"ל ערך ג' שנים ויותר וכו', ובתוך כך באותן השנים שהיה ר' שמעון שם, בתוך כך יצא רבינו ז"ל מזלאתיפאלי, וקבע דירתו פה ברסלב, וישב כאן לערך ב' או ג' שנים, ואחר כך בא רבי שמעון לכאן.

"השגתו עצומת ונוראות, פלאי פלאות"

ואמר לו רבינו ז"ל: **דע שכמו שהיה חילוק אצלי מיום לידתי עד היום שיצאת ממני, כמו כן יש חילוק עכשיו בין היום שיצאת ממני לבין היום הזה.** כלומר, כל כך עלה ממדריגה למדריגה ומשום הלהן יותר גבוה מעל גבוה למעלה, עד שנעתק באלו השנים מדריגות רבות כל כך, עד שיש חילוק אצלו בין אותו הזמן לבין עכשיו, כמו החילוק שהיה בין יום לידתו לאותו הזמן.

ומי שיש לו מוח בקדקדו יוכל להבין מעט מגדולת רבינו ז"ל מענין זה, כי בעת שיצא ר' שמעון ממנו, כבר היה רבינו ז"ל בארץ ישראל. וכל מה שעבר על רבינו ז"ל קודם זה, **וכל הגדולות והנוראות והנפלאות פלאי פלאות, שזכה להשיג השגות עצומות ונוראות, שלא נשמעו ולא נראו בעולם** קודם שהיה בארץ ישראל וכו', ואחר כך כל הצרות וההרפתקאות וכו' שעבר עליו קודם שהיה בארץ ישראל עד שזכה לבא לשם, ולחזור משם בשלום וכו', והשיג שם מה שהשיג וכו'. ואמר שכל מה שידע קודם ארץ ישראל הוא קלא ממש, והיה מתבייש מאד מאד עם דרכי תורתו והשגתו שידע קודם ארץ ישראל וכו'. ואחר כך הלך מעלה מעלה בכל יום ובכל שעה וכו', ובעת שנסע ר' שמעון ממנו כבר היה איזה שנים אחר ביאתו מארץ ישראל. ראה והבן והבט באיזה מעלה ומדריגה עמד אז.

ואחר כל אלה כשנתרחק ר' שמעון ממנו ג' שנים או יותר קצת, אמר שיש חילוק בין השגתו בעת שיצא ממנו ובין עכשיו, כמו החילוק שיש בין יום לידתו ליום שיצא ר' שמעון ממנו" (שיחות הר"ן סי' קע"ג).

ביום אחד!

ובשיחה שלאחריה, מספר עוד מוהרנ"ת:

"שמעתי מר' שמעון הנ"ל שאמר לו רבינו ז"ל פה ברסלב סוף ימיו: כמו שאתה רואה אותי, כל מה שיגיעתי וטרחתי ופעלתי על ידי עבודתי מעודי עד היום הזה, עתה אני יכול לפעול כל זה ביום אחד!"

בשעה אחת!

"ואחר כך בזמן אחר אמר לו, שעתה יכול לפעול כל זה בשעה אחת!"

ברגע אחת!

ואחר כך אמר שעתה יכול לפעול כל זה ברגע אחת. והבן היטב עד היכן הדברים מגיעים, כי בעת שאמר זאת לר' שמעון כבר השיג מה שהשיג, וכבר אמר עד אותה העת כמה פעמים שכל העבודה וההשגה שמקודם אינה נחשבת לכולם נגד מה שהשיג עכשיו, אף על פי שגם מקודם היתה השגתו עצומה ונשגבה מאד מאד, וכן היה כמה וכמה פעמים עד אותה העת, כי גם קודם ארץ ישראל היתה השגתו גבוה מאד מאד בלי שיעור.

ואחר כך כשברא מארץ ישראל היתה בעיניו כל ההשגה של קודם ארץ ישראל נחשבת כלא ממש, והיה מתבייש ממנה, וגם אחר כך עלה בכל פעם למעלה למעלה בלי שיעור וערך, מה שאין הפה יכול לדבר והלב לחשוב וכו' וכו', כמובן מעט בסיפורים שמכבר, ואחר כך אמר כנ"ל. ראה והבט והבן בסיפורים שמכבר, ואז תבין מעט מעוצם גדולת דברים האלה" (שיחות הר"ן סי' קע"ד).

נערך ע"י הר"ח רבי נחמ"י שווארצמן שליט"א בעמ"מ "אוצרות עלים לתרופה".

ז"ע (היא"צ: ד שבט), וכוונת דבריו היא, שכל צדיק כלול מכל המידות הקדושות, וכן כל מידה קדושה כלולה מכל המידות הקדושות, ברם כל צדיק נאחז במידה הקדושה שבשרשו, ושאר כל המידות נגרות ונכללות בו על ידי מידה זו, עיי"ש.

מובא מהאר"י הק' (בשער הגלגולים הקדמה ט"ו) בסוד מאמר הגמ' (שבת קיח): "אבון במאי זהיר טפי", וכן במסכת מגילה (כח). ששאלו כמה מגדולי ישראל: "במה הארכת ימים" וכל אחד אמר ומנה מעלה אחרת כסיבה לאריכות ימיהם - שהמה ההנהגות המיוחדות לכל אחד ואחד, כי הם היו יודעים כל אחד תיקונו המיוחד לו ונזהרו בו באופן מיוחד והתנהגו בהם כלימיהם.

ומבואר מה שמקשיין העולם על המובא בגמ' (חולין קה) שהיו אמוראים שמרו על עצמם שהוא 'חלא בר חמרא' [-חומץ בן יין] לגבי אביו במה שלא היה נזהר בהנהגה המיוחדת שהיה נוהג בה אביו. ומקשים, מדוע לא נהג גם הוא במידה הטובה של אביו? ולא היה צריך לקרוא על עצמו חלא בר חמרא עקב כך.

אלא יובן בכל האמור, כי כל הזהירות הללו נבעו מכך שהם היו ענייניהם המיוחדים של כל אמורא ואמורא. והוא, טרם הגיע לדרגתו של אביו, ואילו היה מתנהג כאביו, היה זה אצלו ענין שלמעלה ממדריגתו, ואל לו לאדם להרוס ולילך בגדולות ובנפלאות ממנו, אלא כל חד וחד כפי ערך מדרגותיו (ושמעתי מאחד שכן מובא במדרש שמחה מהר"ב בונים ז"ע).

וזה כלל גדול לדורנו זה, בדור שהערבוביה גדולה ורבה עד למאד, ו"גם ערב רב עלה אתנו" בכלל ובפרט, וטשטושים וספקות רבים מלווים אותנו על כל צעד ושעל ובכל צד ופינה, ואין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה, ועל רובם של בני אדם עוברים דברים שלא יתוארו ולא ישוערו בגוף ובנפש וכו' כאשר יודע כל אינש בנפשיה, ומעט דמעט המה היודעים היכן הם עומדים ומה עיקר תפקידם המיוחד בזה העולם. לכן שומה עלינו להתחזק בתמימות בלימוד התורה ובעבודת התפילה וביראת חטא ובקיום המצוות, אלו שבין אדם למקום ואלו שבין אדם לחבירו, ולהתעטר במדות טובות, כלומר לעשות את כל מה שיוכל בדברים הברורים ומבוררים לו היטב, ולהתחזק לעמוד על עמדו, ולא להתבלבל מזה שאינו מכיר עדיין את מקומו המדויק, ואינו יודע מהן סגולותיו וכשרונותיו ותיקונו המיוחד מאת יודע תעלומות, ובזכות קיום הוודאות יאיר לנו את הספקות.

מסופר בגמ' (עירובין סה) שהפליאו בפני רבי זירא ששמועתו צלולה מאד, והשיב להם שזה נזקף לזכות שלמד בשעות היום.

ומאידך מספרת שם הגמ' שבתו של רב חסדא שאלה פעם את אביה: אבא, וכי אינך צריך לישון מעט? ענה לה: עוד יגיעו ימים ארוכים שאשכב בקבר ואוכל לישון זמן ארוך - אך זמן זה יהיה קטן מכדי לעסוק בתורה ובמצוות...

ועוד הביאו שם מחלוקת אמוראים, שרב יהודה אמר: "לא איברי ליליא אלא לשינתא" [-לא נברא הלילה אלא לשינה], אבל ר' שמעון בן לקיש אמר: "לא איברי סיהרא אלא לגירסא" [-לא נבראה הלבנה, כלומר הלילה, אלא ללימוד התורה].

והנה כל דברי האמוראים הקדושים אמת המה, ואלו ואלו דברי אלקים חיים, אלא שכל אחד מהם השתמש עם הבריאה לפי מזגו וכוהו; זה ישן בלילה כדי שיהיה לפניו יום צלול לעסוק בתורה, ולכן היו שמועותיו מחודדין. וזה העדיף את הלילה שאין בו שאון הטרדות. וכיוצא באלו, כל אחד לפי טבעו ותכונותיו, כפי שמתבאר שם בגמרא.

ובענין הנ"ל כותב מוהרנ"ת בליקוטי הלכות דברים נפלאים (הל' שומר שכו' ב' אות י') וזלה"ק: "הארץ רבינו ז"ל לספר ולהפליג בגודל החילוקים בין הצדיקים הגדולים שהיו סמוכים בזמנינו שכולם הם מתלמידי הבעש"ט והמגיד צוק"ל והיה שלום גדול ביניהם, ואפע"כ היו מחולקים מאד בדרכיהם, שזה היה נוסע על המדינה ודרש ברבים, וזה ישב בביתו. זה האריך מאד בתפילה והתפלל לפני התיבה בצעקות והתלהבות גדול, וזה התפלל בלחש... וזה הרבה בתורה יותר, וזה הרבה בצדקות ובפדיון שבויים... אף על פי שכולם ינקו מרב אחד. כי אי אפשר שכולם יהיו שוין, כי כל אחד עובד את הש"ת כפי מידתו וכפי שורש נשמתו. וזה עיקר שעשועיו ית' שיש לו צדיקים וכשרים הרבה בעולם שכל אחד ואחד עושה לו נחת רוח ותענוג ושעשוע מיוחד מה שאין בחבירו, שזה בחינת ישראל אשר בך אתפאר, שהם כלולים מגוונים סגיאי, כי אין הקדוש ברוך הוא עושה שני דברים שוים, רק כל אחד יש לו דרך ונתיב כפי שרשו ברצון העליון, עכ"ל.

ומפורש הוא בחז"ל בילקוט שמעוני (איוב רמז תקנ"ז) על הפסוק 'ויאחז צדיק דרכו' (איוב יז ט) שכל הצדיקים תפסו אומנתם. ומפרט שם: יעקב - אמת, יוסף - חסידות, משה - ענוה, אהרן - שלום, עיי"ש עוד. ועיין בספר פרי הארץ בגארות הקודש (מכתב י"ג) מהרה"ק רבי אברהם מקאליסק

מֵאֵד עֵמְקוֹ מִחֻשְׁבְּתֵיהָ

המשך מעמוד א'

אסור לנו להרהר אחר מידותיו יתברך למה ומדוע שב החושך ומכסה אותנו, ומה התועלת בגאולה זמנית ורגעית שכזו שנראית כעומדת לרדת לטמיון חלילה. כי על כן גבהו דרכיו יתברך מאד מאד, ולנו נשאר רק לציית ולהתחדש ולנסות וללחוץ בכל יכלתנו, וה' הטוב יגמור כרצונו בפלאי פלאות על ידי כל יגיעתנו והתחדשות עמלנו בכל הזמנים.

"כי ה' יתברך גדול מאד ולגדולתו אין חקר, והוא יתברך חושב מחשבות לבד ירח ממנו נדה, וכל מה שהאדם חותר ומתייעג למצוא דרך לשוב לה' יתברך, אף על פי שאינו עולה בידו, אין שום יגיעה נאבדת ח"ו, כי לית רעותא טבא דאתאביד" (שם, הכשר כלים ד-א).

הועילה ופעלה רבות מאד, כי "אפילו כל נקודה ונקודה טובה של אמת של הפחות שבישראל יקר מאד מאד בעיניו יתברך ואינה נאבדת לעולם. ומה שנעשה עם כל אחד ואחד אי אפשר להם להשיג, כי גם הצדיקים הגדולים בעצמן אי אפשר להם להשיג דרכי אמתותו יתברך בשלמות, ואף על פי כן כל פעולתם באמת קיים לעד ולנצח. וכמו כן, כל נקודה מנקודת האמת שמאירים בנו אפילו בשפלותנו העצום, הכל קיים לנצח".

אין שום נקודה של 'שובבים' שבכל השנים שעברו ושיבואו נאבדת חלילה. כולם עומדים ופועלים לטובה באופן נפלא.